

Archiv Rodopisné společnosti

Tisk Jan Lerner v Praze XV

RODOPISNÁ GALERIE.

V.

Jiří hrabě ze Sternbergu:

Galerie hrabat ze Sternbergu.

Moderní rodopisec se zajímá nejenom o jména a suchá životní data svých předků, nýbrž snaží se nalézti také jiné skutečnosti, na příklad a zvláště vlastnosti svých předků jednotlivě, totiž povahu, zdraví, podobu, rukopis a mn. j. V tomto smyslu z nejzajímavějších otázek jest podoba, t v á ř a postava předků. Rádi se tázeme, jak z nich ten a onen vypadal. Odpověď na to může dát i jenom dobrý obraz, a to malba nebo kresba a z posledních desetiletí fotografie.

Vnější podoba člověka nám říká velmi mnoho. Chceme-li osobu posuzovat celkově, nestačí studovat její literární činnost nebo její životopis; cítíme velmi dobře, že k plné představě a případně k úsudku potřebujeme, abychom osobu viděli aspoň zprostředkováně, v obraze. Proto většina knih a děl, která pojednávají o vynikajících osobnostech, jest doprovázena obrazy, čímž se celkový dojem čtenáři velmi dokreslí a ověří. Z toho samo vyplývá, jak důležité místo také v genealogii má obraz.

Obrazem přenáší se představa fysiognomie a postavy člověka, z podobizny, portrétu a vůbec z jakéhokoliv obrázku můžeme vystopovat též jiné zajímavosti o svých předcích. Na př. stejnokroje vojenských osob prozrazují vojenskou hodnost, přidělení a armádu, v níž osoba sloužila; rády, vyznamenání a jiné odznaky nás také zaujmou a někdy jsou dobrým vodítkem pro další badání (vidíme-li obraz osoby s rádem maltézů, víme, že k dosažení této hodnosti bylo nutno prokázati jistý počet šlechtických předků a tudíž hledání v archivu tohoto řádu nám umožní zjistit další).

Také v móde a oděvu shledáme mnoho zajímavého. Lze z toho využívat dobu, v níž zobrazená osoba žila a kdy byl obraz zhodoven (přibližně). Leckdy shledáme, že šperky na starých obrazech jsou tytéž, které se uchovaly podnes. Také rodinná či lépe

rodová tradice a její staleté udržování nejlépe se prohlubuje a utužuje obrazem: Potomci se blízce seznamují se svými předky.

S hlediska dějin malířského umění jest náš předmět velmi zajímavý a poučný. Způsob a technika malby se časem měnily a proto galerie portrétů předků znázorňuje současně i tento vývoj. Také jména umělců a místa jejich působení umožňují nahlédnout do přátelského styku různých rodin a dávají možnost zjistit, v kterých kruzích a kde i kdy se jistý malíř zdržoval.

To vše mne vedlo při rodopisné práci k tomu, že mimo činnost ryze rodopisnou provádím intensivní a vytrvalé pátrání po obrazech svých předků. Mohu již s radostí uzavřít, že tato má práce byla korunována úplným úspěchem. Položil jsem si za úkol, abych našel všechny portréty předků ve vývodu mych dětí v pěti pokoleních. Slo mi tudíž o shledání 62 obrazů (totiž mimo obrazy mých dětí). Byla to práce tak obtížná, jako vábná. Prostorově zaujímala vedle českého území celé Německo, bývalé Rakousko a Maďarsko.

Především bylo nutno portréty najít. To si vyžádalo dlouhého a podrobného vyhledávání a dopisování. Většina majitelů obrazů mi vyšla ochotně vstříc. Někdy se stalo, že majitel obrazu sám nevěděl, koho obraz představuje. Naskytly se i jiné obtíže, — nakonec však všechny byly překonány. K zhотовení obrazů jsem našel výborného kopistu, akademického malíře Josefa Steinera z Vídni (Wien).

Potom nastalo cestování po střední Evropě. Některé obrazy byly poslány mému malíři do Vídni (Wien), některé maloval u mne. Po několikaleté práci bylo dílo ukončeno. Všechny tyto dobové obrazy našich předků jsou vyhotoveny jednotně v olejových miniaturách na měděných deskách velikosti 13×19 cm, vloženy v úzkém bronzovém rámečku. Obrazy jsou vesměs poprsní portréty. Pod vlastním obrazem jest namalován štítek s datem narození, oddavek (sňatku) a úmrtí. Uprostřed štítku jest vyobrazen erb.

Celkem je sbírka vskutku rodopisnou galerií v nejvlastnějším smyslu.

Vysvětlivky:

V následujícím vývodu jsou uvedeni přímí předkové mych dětí v pěti pokoleních. Při každém rodovém členu udávám tato data: Rok narození a případně oddavek (jen u manželů) a úmrtí a zvláště jejich obrazy, provedení a jméno malíře (kromě neznámých) a místo i jméno majitele obrazu originálního.

VÝVOD PŘEDKŮ MÝCH DĚtí.

1. Anna. Nar. 1922	Emanuel. Nar. 1927.	Terezie. Nar. 1934.
Zdenko. Nar. 1923	Filip. Nar. 1929	Kašpar. Nar. 1935
Karolina. Nar. 1924		Jan Bosco. Nar. 1936

O b r a z y (8): Vesměs oleje od Josefa Steinera
Místo: Hrad Český Šternberk; Jiří hrabě Sternberg

2. **Jiří hrabě Sternberg.** Nar. 1888, odd. 1920
O b r a z : Olej od Josefa Steinera (1929)
Místo: Hrad Český Šternberk; Jiří hrabě Sternberg
 3. **Kunhuta hraběnka Mensdorff-Pouilly.** Nar. 1899
O b r a z : Olej od Josefa Steinera (1930)
Místo: Hrad Český Šternberk; Jiří hrabě Sternberg
 4. **Filip hrabě Sternberg.** Nar. 1852, odd. 1884, zemř. 1924
O b r a z : Olej od Zikmunda l'Allemanda (1901)
Místo: Zámek Jemniště; Karolina hrab. Sternbergová
 5. **Karolina hraběnka Thurnová.** Nar. 1865
O b r a z : Olej od F. Ženíška (1892)
Místo: Zámek Jemniště; Terezie hr. Mensdorff-Pouilly
 6. **Emanuel hrabě Mensdorff-Pouilly.** Nar. 1866, odd. 1892
O b r a z : Olej od Josefa Steinera (1931)
Místo: Zámek Chotělice; Anna hr. Mensdorff-Pouilly
 7. **Anna hraběnka Westphalen.** Nar. 1869
O b r a z : Pastel od H. Emingerové (1892)
Místo: Zámek Chotělice; Emanuel hr. Mensdorff-Pouilly
-
-

8. **Zdenko hrabě Sternberg.** Nar. 1813, odd. 1845, zemř. 1900
O b r a z : Olej od Oeconomy (1865)
Místo: Hrad Český Šternberk; Jiří hrabě Sternberg

9. **Terezie hraběnka Stadionová.** Nar. 1819, zemř. 1873
O b r a z : Olej od Schrotzberga (1865)
Místo: Hrad Český Šternberk; Jiří hrabě Sternberg
-

10. **Jiří hrabě Thurn.** Nar. 1834, odd. 1861, zemř. 1879
O b r a z : Olej od Jindřicha z Angeli (1879)
Místo: Zámek Hagenegg, Korutany; Jiří hrabě Thurn

11. **Marie Gabriela hrab. Pálfiy.** Nar. 1841, zemř. 1867
O b r a z : Olej od Prinzhofera
Místo: Zámek Bleiburg, Korutany; Jiří hrabě Thurn
-

12. **Alfons hr. Mensdorff-Pouilly.** Nar. 1810, odd. 1862, zemř. 1894
O b r a z : Olej od Rossa
Místo: Zámek Preitenstein, Sudety; Alfons hr. Mensdorff-Pouilly

13. **Marie hraběnka Lamberg.** Nar. 1833, zemř. 1876
O b r a z : Gouache od Raaba
Místo: Zámek Chotělice; Emanuel hrabě Mensdorff-Pouilly
-

14. **Bedřich hrabě Westphalen.** Nar. 1830, odd. 1863, zemř. 1900
O b r a z : Olej od Leo Lercha
Místo: Zámek Laer, Německo; Bedřich Karel hr. Westphalen-Fürstenberg

15. **Rosina hraběnka Czerninová.** Nar. 1837, zemř. 1904
O b r a z : Olej od Eduarda Engertha (1858)
Místo: Zámek Chotělice; Anna, hrab. Mensdorff-Pouilly
-

16. **Leopold hrabě Sternberg.** Nar. 1770, odd. 1799, zemř. 1858
O b r a z: Olej od Kleina
Místo: Zámek Březina; Jiří hrabě Sternberg
-
17. **Marie Karolina hraběnka Walsegg.** Nar. 1781, zemř. 1857
O b r a z: Olej od Kleina
Místo: Zámek Březina; Jiří hrabě Sternberg
-
18. **Jan Filip hrabě Stadion.** Nar. 1780, odd. 1815, zemř. 1839
O b r a z: Akvarel od Kriehubera
Místo: Zámek Jemniště; Terezie hr. Mensdorff-Pouilly
19. **Marie Kunhuta hraběnka Kesselstatt.** Nar. 1794, zemř. 1872.
O b r a z: Olej od Schrotzberga
Místo: Praha III., Malostranské nám.; Terezie hr. Schönbornová
-
20. **Jiří hrabě Thurn.** Nar. 1788, odd. 1833, zem. 1866
O b r a z: Olej od Josefa Tunnera (1844)
Místo: Zámek Bleiburg, Korutany; kompos. svěřenství hr. z Thurnu
21. **Marie Emilie hraběnka Chorinská.** Nar. 1811, zemř. 1888
O b r a z: Olej od Josefa Tunnera (1844)
Místo: Zámek Bleiburg, Korutany; kompos. svěřenství hr. z Thurnu
-
22. **Ferdinand Leopold hr. Pálfiy.** Nar. 1807, odd. 1832, zemř. 1900
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Vídeň (Wien) IV., Reinergasse 22; Alexandr hr. Thurn
23. **Zdenka kněžna Lobkoviczová.** Nar. 1812, zemř. 1880
O b r a z: Olej od Amerlinga
Místo: Zámek Slatinany; Ferdinand kníže Auersperg

24. **Emanuel hr. Mensdorf-Pouilly.** Nar. 1777, odd. 1804, zemř. 1852
O b r a z: Olej od Winterhaltera
Místo: Zámek Preitenstein, Sudety; Alfons hr. Mensdorff-Pouilly
25. **Žofie vévodkyně Sachsen-Coburg.** Nar. 1778, zemř. 1835
O b r a z: Olej od Vigée le Brun
Místo: Zámek Preitenstein, Sudety; Alfons hr. Mensdorff-Pouilly
-
26. **František hrabě Lamberg.** Nar. 1790, odd. 1828, zemř. 1848
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Mór, Maďarsko; Mikuláš hr. Szecsen z Temerínu
27. **Marie Karolina hraběnka Hoyos.** Nar. 1811, zemř. 1875
O b r a z: Olej od Schrotzberga (1841)
Místo: Zámek Mór, Maďarsko; Mikuláš hr. Szecsen z Temerínu
-
28. **Klement Vilém hr. Westphalen.** Nar. 1805, odd. 1829, zemř. 1885
O b r a z: Olej od Bedřicha Kaulbacha (1866)
Místo: Zámek Laer, Německo; Bedřich Karel hr. Westphalen-Fürstenberg
29. **Marie Kunhuta hraběnka Aicholt.** Nar. 1798, zemř. 1843
O b r a z: Olej od Krovela
Místo: Zámek Laer, Německo; Bedřich Karel hr. Westphalen-Fürstenberg
-
30. **Otakar hrabě Czernín.** Nar. 1809, odd. 1833, zemř. 1886
O b r a z: Olej od Eduarda Engertha (1859)
Místo: Zámek Dymokury; Rudolf Děpold hr. Czernín z Chudenic
31. **Rosina hraběnka Colloredo-Wallsee.** Nar. 1815, zemř. 1874
O b r a z: Olej od Schrotzberga (1851)
Místo: Zámek Dymokury; Rudolf Děpold hr. Czernín z Chudenic

32. **Adam František hr. Sternberg.** Nar. 1711, odd. 1768, zemř. 1789
O b r a z: Olej od Militze
Místo: Zámek Březina; Jiří hrabě Sternberg
33. **Marie Anna hraběnka Wilczek.** Nar. 1736, zemř. 1808
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Pohořelice; Jaroslav hrabě Sternberg
-
34. **František Antonín hr. Walsegg.** Nar. 1733, odd. 1754, zemř. 1782
O b r a z: Miniaturní plastika od Elliniho
Místo: Zámek Český Šternberk; Jiří hrabě Sternberg
35. **Marie Karolina hraběnka Lamberg.** Nar. 1736, zemř. 1782
O b r a z: Miniaturní plastika od Elliniho
Místo: Zámek Český Šternberk; Jiří hrabě Sternberg
-
36. **Jan Jiří hrabě Stadion.** Nar. 1749, odd. 1773, zemř. 1814
O b r a z: Olej od neznámého umělce.
Místo: Zámek Oberstadion, Virtembersko; Zdenko hr. Schönborn
37. **Žofie Isabela svob. paní Wambold.** Nar. 1757, zemř. 1843
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Oberstadion, Virtembersko; Zdenko hr. Schönborn
-
38. **František Karel hr. Kesselstatt.** Nar. 1756, odd. 1781, zemř. 1829
O b r a z: Olej od G. Urlauba (1785)
Místo: Zámek Kesselstatt, Porýnsko; František hr. Kesselstatt
39. **Terezie Filipina hrab. Stadionová.** Nar. 1763, zemř. 1805
O b r a z: Olej od G. Urlauba (1786)
Místo: Zámek Kesselstatt, Porýnsko; František hr. Kesselstatt
-

40. **František hrabě Thurn.** Nar. 1748, odd. 1783, zemř. 1790
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Bleiburg, Korutany; kompos. svěřenství hr. z Thurnu
-
41. **Marie Anna hraběnka Sinzendorf.** Nar. 1750, zemř. 1842
O b r a z: Olej od Weikerta (1794)
Místo: Zámek Bleiburg, Korutany; kompos. svěřenství hr. z Thurnu
-
42. **František Kajetán hr. Chorinský.** Nar. 1761, odd. 1800, zemř. 1821
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Veselí nad Moravou; Bedřich hr. Chorinský z Ledske
43. **Konstantina Leopolda hr. Fürstenbergová.** Nar. 1780, zemř. 1819
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Veselí nad Moravou; Bedřich hr. Chorinský z Ledske
-
44. **Leopold Josef hr. Pálffy.** Nar. 1764, odd. 1802, zemř. 1825
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Stübing, Štýrsko; Ella hr. Pálffy, roz. hr. Nugent
45. **Karolina svob. paní Jöchlanger.** Nar. 1777, zemř. 1851
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Stübing, Štýrsko; Ella hr. Pálffy, roz. hr. Nugent
-
46. **František Josef kn. Lobkovicz.** Nar. 1772, odd. 1792, zemř. 1816
O b r a z: Olej od Bedřicha Oelenhainze
Místo: Zámek Roudnice; Max kníže Lobkovicz
47. **Marie Karolina kn. Schwarzenbergová.** Nar. 1775, zemř. 1816
O b r a z: Olej od Bedřicha Oelenhainze
Místo: Zámek Roudnice; Max kníže Lobkovicz
-

Zdenka Prinzessin
Lob= kowicz
geb. 13-II-1812, verm. 6 XI-1832, gest. 20-VI-1880.

48. **Albert Louis de Pouilly.** Nar. 1731, odd. 1770, zemř. 1795
O b r a z: Franc. gouache od Balaya
Místo: Zámek Preitenstein, Sudety; Alfons hr. Mensdorff-Pouilly
49. **Marie Antonie hraběnka Custine.** Nar. 1746, zemř. 1800
O b r a z: Franc. gouache od Balaya
Místo: Zámek Preitenstein, Sudety; Alfons hr. Mensdorff-Pouilly
-
50. **František Bedřich vév. Sachsen-Coburg.** Nar. 1750, odd. 1777,
zemř. 1806
O b r a z: Olej od H. L. Smithe podle pastelu v Coburgu
Místo: Zámek Preitenstein, Sudety; Alfons hr. Mensdorff-Pouilly
51. **Augusta Karolina hraběnka Reuss.** Nar. 1757, zemř. 1831
O b r a z: Olej od H. L. Smithe podle pastelu v Coburgu
Místo: Zámek Preitenstein, Sudety; Alfons hr. Mensdorff-Pouilly
-
52. **Filip hrabě Lamberg.** Nar. 1748, odd. 1790, zemř. 1807
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Mór, Maďarsko; Mikuláš hr. Szecsén de Temerin
53. **Marie Barbora svob. paní Luženská.** Nar. 1766, zemř. 1843
O b r a z: Olej od B. Heinricha (1825)
Místo: Zámek Mór, Maďarsko; Mikuláš hr. Szecsén de Temerin
-
54. **Jan Arnošt hrabě Hoyos.** Nar. 1779, odd. 1799, zemř. 1849
O b r a z: Olej od Amerlinga (1837)
Místo: Vídeň (Wien) IV., Hoyosgasse 5; Rudolf hr. Hoyos
55. **Terezie Konstantina hrab. Schlabrendorf.** Nar. 1781, zemř. 1862
O b r a z: Olej od Amerlinga (1839)
Místo: Vídeň (Wien) IV., Hoyosgasse 5; Rudolf hr. Hoyos
-

56. **Bedřich hr. Westphalen.** Nar. 1780, odd. 1804, zemř. 1809
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Laer, Německo; Bedřich Karel hr. Westphalen-Fürstenberg
57. **Alžběta Anna hraběnka Thunová.** Nar. 1783, zemř. 1860
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Laer, Německo; Bedřich Karel hr. Westphalen-Fürstenberg
-
58. **František Antonín hr. Aicholt.** Nar. 1762, odd. 1794, zemř. 1801
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Calbeck, Německo; Bedřich svob. pán Vittinghof-Schell
59. **Marie Kunhuta sv. paní Vittinghof-Schell.** Nar. 1774, zemř. 1842
O b r a z: Olej od neznámého umělce
Místo: Zámek Calbeck, Německo; Bedřich svob. pán Vittinghof-Schell
-
60. **Wolfgang hrabě Czernín.** Nar. 1766, odd. 1795, zemř. 1813
O b r a z: Miniatura od neznámého umělce
Místo: Zámek Chotělice; Anna hraběnka Mensdorff-Pouilly
61. **Antonie hrab. Salm-Neuburg.** Nar. 1776, zemř. 1840
O b r a z: Miniatura od neznámého umělce
Místo: Zámek Chotělice; Anna hraběnka Mensdorff-Pouilly
-
62. **Marie Jos. hr. Colloredo-Wallsee.** Nar. 1773, odd. 1814, zemř. 1815
O b r a z: Miniatura od neznámého umělce
Místo: Zámek Dymokury; Rudolf Děpold hrabě Czernín z Chudenic
63. **Rosina Marie hraběnka Hartmannová.** Nar. 1789, zemř. 1869
O b r a z: Fotografie
Místo: Zámek Kulm (bei Karbitz), Sudety; Bedřich hr. Westphalen-Fürstenberg.

PhDr Václav Davidek:

Nástin vývoje rodů hrabat ze Sternbergu a z Mensdorff-Pouilly.

Strunou života jednotlivcova i lidských na př. národních spo-
lečenství jest rozhodná vůle a moc, jež v proměnném řádu a seče-
ny spolutvoří kručky dějin. Tato vůle a moc, odvěků hierarchicky
rozložená a v pohybu, byla (a jest) přirozeným výrazem duchov-
ních a hmotných sil jedinců a jejich společenství v prostoru i čase.
Z lidské přirozenosti se zrodilo, když toto bohatství bylo zůstavo-
váno podle společenského řádu nejtrvanlivějšího, krevního. Středo-
věk — dokdy nejdále můžeme rodové předky vystopovávat — tyto
zřetele zdůrazňoval a kromě toho určitě nadřazoval muže nad že-
nu; vzpomeňme rytířství. Odtud pramenilo, že veškeré bohatství:
zdraví, jazyk, schopnosti, kultura, jméní, atd. byly a jsou děděny
především v patrimonijním pořadí; odtud také vyvěrá, že rodová
vůle a moc jsou požehnaným odkazem a dědictvím v rodové pospo-
litosti, uvnitř národního celku, jehož byly součiniteli vědoucími,
hlavně silnými osobnostmi; a odtud, proto známe rody dlouho jen
šlechtické jako nositele národní starobylosti, řádu a cti.

Jako svatováclavské země zeměpisně obepínaly, žily a chrá-
nily po věky český národ, tak český řád duchovně spojoval, vzdě-
lával a střežil české rody v něm s pokolení na pokolení. Není bez
vzájemné souvislosti, že prvně to byli jednotlivci, šlechtické rody
(kromě klášterů, ačkoliv i v nich byli nejvíce šlechtici), které získá-
valy nevzdělanou, lesní i vodní neplodnou půdu kus po kuse pro kul-
turu země a usedláků na ní; a že v těchto místech vyrůstaly pak
rody, vládnoucí i nejmenované, pevně vkořeněny. Rod a půda
ve všech vrstvách a národech znamenají řád, tradici, život. To
všechno musíme mít na mysli vždy, kdykoliv začnáme hlouběji
studovati historii rodu. Ve šlechtickém rodě sledujeme vše již ově-
řeno běhy staletí. Příkladem starobylého českého rodu šlechtické-
ho jsou právě Sternbergové, Šternberkové.

I.

Země vznikla z mlhoviny prostoru, říká se. Tak — obrazně —
rody vystupují z mlhoviny času, neurčité, neustálené, ano sesku-
pují se teprve zápisně. Z národního společenství českých kmenů po-
zvolna se dovidáme po knížecích a královských rodech o dalších

osobnostech národního života vedoucího a vnitřního. Tak čteme, že na začátku dvanáctého století žil v Čechách jistý Diviš. Z jeho tří synů Bohuta (1183—1207) byl bělinským kastelánem a pak královským číšníkem. Bohutici byli čtyři. Z nich Petr (1202—1224) měl Loštice na Moravě (1223). Petrův syn Diviš, stejnojmenný se svým dědem, založil patrně Divišov a proto se psával od r. 1218 »z Divišova«; byl purkrabím na Prácheňsku a maršálkem. Jeho syn Zdešlav čili Zdeněk zvláště vyzdvihl a vlastně přerouboval svůj rod Divišovců na rod Sternbergů.

Víme, že šlechtická jména jsou odvozována nejčastěji ze jmen nejstarších známých předků (hlavně dříve) a z místních jmen šlechtických sídel (to více později); a že šlechtická jména nebývala rodově ustálena, nýbrž že šlechtici měli druhdy jenom osobní jména. I prapředci nynějších Sternbergů se nazývali po celá století, kdy a pokud je známe, různě: Diviši, z Divišova, Bohutici; také posledně uvedený Zdeslav Divišův se psával nejdříve »z Chlumce« (asi nad Cidlínou; 1235—1241). Nedlouho před r. 1242 ve starém rodovém majetku divišovském založil nové sídlo: U původní osady Střimelice v romantickém údolí řeky Sázavy na skalnatém ostrohu zřídil hrad. Pan Zdeslav už tehdy měl ve znaku osmihrotou zlatou hvězdu v modrém poli. Podle tehdejší časové záliby české šlechty v německých jménech psal se odtud »ze Sternbergu« (po prvé r. 1242). Tak tudíž pokračuje staročeský rod Divišů či Zdeslavův bez přerušení v přímé mužské řadě pod novým jménem Sternbergů neb Sternberků, jakž se píše v pramenech původních i literárních. Také stará osada Střimelice časem změnila své jméno na Sternberk (Český).

*

Zmíněný Zdeslav (Zdeněk) ze Sternbergu býval průvodcem kralice Přemysla, později jeho číšníkem. Spornou, ač pravděpodobnou postavou z dějin XIII. věku jest Jaroslav ze Sternberga, slavený jako obránce Olomouce před Tatary, Kumány a Uhry r. 1241, právě před sedmisty léty; snad tu za to dostal díl země a založil zde druhý hrad Šternberk (třetí jest u Telče). Určitě víme o čtyřech synech Zdeslava-Zdeňka: Albert (dostal Šternberk u Olomouce), Jaroslav (zdědil Český Šternberk), Zdeslav a Beneš. Prví tři bratři založili samostatné pošlosti svého rodu.

I. Albertovi potomci žili na Moravě: Diviš, Zdeslav, po nich Zdeslav ml., Štěpán, Jaroslav, Albert, Matouš. Poslední založili čtyři rodové větve, jež měly tato hlavní sídla: Šternberk (na Moravě), Zábřeh, Světlá a Lukov. V časech husitství nebo do třicetileté války vyhasly, nejdříve ze všech tří původních pošlostí.

II. Bud' Jaroslavovi nebo Zdeslavovi potomci byla druhá pošlost prvně v Chlumci nad Cidlínou (Ješek) a od poloviny XIV. století hlavně v Holíčích (Smil, Oldřich); odtud jsou zváni Holíčtí. Kromě toho držívali

Býšť, Chvojenec, Chvojno, Zaječice, Žlutice, Žumberk. V husitských dobách se nábožensky rozštěpili. Později ujali i jiné statky: Chotěbuž, Karlštejn, Křivoklát, Léštno, Slavkov, Týřov; a začátkem XVII. věku koupili Božkovice, Čenovice, Dalkovice, Křešice, Olbramovice, Štěpánov, Tvořešovice. Majetkově se stýkali i mísili s třetí pošlostí Jaroslavovou. Císařským patentem z 24. prosince 1661 byli povýšeni všichni potomci Zdeňka a Aleše ze Sternberga do stavu říšských hrabat. Vzdělaností vynikl Václav Jiří, povýšený již kolem r. 1637 do hraběcího stavu; zajímal se o dějiny svého rodu, sestavoval genealogii Holických, r. 1651 koupil Radovesice a Veltruby a prodal r. 1654 Chrášťany, 1664 Štěpánov. Z jeho synů Jaroslav František Ignác byl biskupem v Litoměřicích (Leitmeritz; 1676—1709); druhým jeho synem Janem Václavem celá pošlost r. 1712 vymřela po meči.

III. Nepochybně Jaroslavovo vým synem byl Zdešlav, jenž zdědil Sternberk (v Čechách) a k tomu kol r. 1315 získal Konopiště; proto bývá tato pošlost zvána též Konopišťskými. Jeho tři synové Jaroslav, Zdeněk a Petr založili tři větve; čtvrtý syn Jan byl duchovním. Petrova větev vládla v Divišově a v polovině Sternberka; vymřela do sta let. Zdeněk měl půl Konopiště; též jeho větev po století zanikla. Jaroslav (ml. 1351—1377) zdědil půl Sternberka a Janovice, koupil Třešť na Moravě a Kostelec. Jeho četní potomci získali Boršice, Čepkov, Divišov, Dubou (hrad), Psáře, Račice, Sádek, Světlou, Velešín, Veselí na Moravě, Zaječice. Významnou politickou úlohu v českých dějinách XV. století hrál Zdeňek, protivník Jiříka z Poděbrad, původce Zelenohorské jednoty. Velmi rozhojnili rodové statky, ovšem s různými potomními osudy. Prvně získal Helfmburk, Chotěbuž, Kostelec, Křemži, Litomyšl, Měšice, Roudnici a Vitoraz, později hlavně Domažlice (hrad), Horu Zelenou, Choustník a Soběslav. Zemřel r. 1476. Četné jeho potomstvo panovalo ve velkých podílech, takže před třicetiletou válkou leskla se zlatá hvězda v modrém poli po větší nebo kratší dobu m. j. nad těmito místy (některá leží v starých rodových statcích; jména těch neopakuji): Bechyně, Dušníky, Klenové, Kožlí, Kroměříž, Libeň, Nejdek, Nepomuk, Opálkové, Ostromeč, Plánice, Přibram, Radyně, Tachov, Vadslavice, Vilhartice, Votice, Zbiroh.

Pokračovatelem rodové posloupnosti hrabat ze Sternbergu byl Zdeňek, oddaný r. 1503 s Kateřinou Řepickou ze Sudoměře; táz zdědila také Sedlec a r. 1555 od tchána Adama koupila Blatnou. Když r. 1560 převzal Blatnou, příštího roku prodal otcovský díl a r. 1563 koupil Lnáře; po mátre získal Opálkové. Zemřel r. 1575. Jeho sedm synů se rozdělilo o otcovské statky menšími podíly a rozmnozilo je; tyto větve a větvičky časem zanikly, jenom potomstvo Štěpána Jiřího zdatně mohutnělo. Držel od r. 1588 Votice, později též Smilkov a Chotělice. Oženil se r. 1593 s Veronikou z Veitmile, s níž dostal Postolopryty a Lenešice, koupil i Vodolice a prodal Votice a Smilkov; naposled koupil Brzvany, Mirešovice, Pátek. Konal služby u císaře Rudolfa II. i později. Zemřel r. 1625. Vدوا s dvěma dcerami se z náboženských důvodů vystěhovala do

Míšně. Lenešice zdědily dcery. Starší syn Adam dostal Vodolice (ty vyměnil s bratrem za Mirešovice) s Pátkem, ale jeho potomci brzy o to přišli. Druhý syn Štěpána Jiřího, jménem Jan Rudolf, dostal Postoloprty a když k tomu získal místo Mirešovic Vodolice, vyměnil oboje za Zásmuky (1637). Jeho manželkou byla Aléna Eustachie Křinecká z Ronova. Jan Rudolf zemřel r. 1638, vdova po něm r. 1644. Z jejich dvou synů mladší Oldřich Adolf Vratislav se oženil r. 1654 s Annou Lucií Slavatovou. Byl tajným radou, rytířem zlatého rouna a nejvyšším purkrabím. Po vymření Slavatů dostal Žirovnici a Stráž, koupil r. 1694 Častolovice, pak i Cerhenice a Předboř. Ze statků Zásmuk a Častolovic zřídil r. 1701 svěřenství. Zemřel r. 1703, brzy po smrti své choti téhož roku. Kromě sedmi dcer zůstavil dva syny, kteří založili dvě pošlosti.

A. Starší pošlost. František Damian Josef, narozený r. 1667, zdědil svěřenství, dům na Malé straně s obrazárnou a Cerhenice. Byl královským radou a zemským soudcem. Zemřel r. 1723 v Častolovicích. S manželkou Marií Josefou z Trauttmansdorfu (zemřela r. 1742) zanechal kromě dcery jediného syna Františka Filipa, narozeného r. 1708. Poručenstvo mu koupilo r. 1729 Chocenice; r. 1758 prodal Cerhenice. Věnoval se vyslanecké službě, dosáhl několika vyznamenání. Zemřel r. 1786. S Marií Leopoldou hraběnkou ze Starhembergu (zesnula r. 1800) měl čtyři dcery a dva syny. Mladší syn Gundakar Tomáš zemřel svobodný. Starší František Kristián, narozený r. 1732, oženil se s Augustou hraběnkou z Manderscheidu. Získal tím statky ve Vestfálsku, státoprávními změnami o ně přišel a nahradu prodal. Jako otec i on byl rytířem zlatého rouna. Zemřel r. 1811 ve Vídni (Wien). Z jeho dětí, jež zmíraly většinou v mládí, vynikl František Josef hrabě ze Sternberga a Manderscheidu. Narodil se v Praze r. 1763, oddán r. 1787 s Františkou hraběnkou ze Schönbornu (zemřela r. 1825), zemřel r. 1830. Po své matce zdědil lásku k přírodě, hojně cestoval, byl oblíben císařem Josefem II. Na památném českém sněmě r. 1790 svobodomyslně se zasazoval o rozšíření politických práv na všechny lid. Byl ve vřelých stycích s českými vlastenci. Z jeho podnětu byla založena r. 1796 Společnost vlasteneckých přátel umění v Praze, od níž později byla osamostatněna obrazárna a r. 1800 akademie výtvarných umění; od r. 1802 až do smrti byl předsedou Společnosti. Jako odborný numismatik byl zvolen r. 1796 čestným členem Královské české učené společnosti nauk. Zasloužil se také o zbudování Národního muzea a o české dějepisectví, jak toho vděčně vzpomíná sám František Palacký. Zůstavil pět dcer, jimiž tato starší pošlost vyhasla.

B. Mladší pošlost. František Leopold, narozený r. 1680, zdědil po svém otci Oldřichovi Předboř, po svém strýci Václavovi zelenohorské svěřenství a po máteři Žirovnici a Stráž; byl však nucen všechny statky kromě Žirovnice prodati. Zato zřídil r. 1731 svěřenství peněžní o 130.000 zl. Zemřel r. 1745. Jeho manželkou byla Marie Anna ze Schwarzenbergu; žila do r. 1757. Kromě několika dcer přečkali je dva synové, původci dvou větví.

1. Starší větev. Adam František Arnošt se narodil r. 1711. Po otci držel Žirovnici. Byl svatováclavským rytířem, královským tajným radou, zemským soudcem a neivyším maršálkem. Zemřel r. 1789. Byl tříkráte ženat. Po prvé s Terezií hraběnkou Truchsess Zeill (zemř. r. 1749); po druhé s Kristinou hraběnkou z Dietrichštejna; a po třetí s Marií Annou hraběnkou Wilczekovou. Zůstalo po něm několik dcer a dva syni. Adam (zemřel neženat r. 1811) a

Kašpar M. hrabě Sternberg (od malíře A. Clarota).

Archiv Rodopisné společnosti v Praze.

Tisk Jan Lerner v Praze XV.

Leopold. Týž se narodil r. 1776, držel Žirovnici nejprve s bratrem a potom sám, r. 1804 koupil Malenovice a Pohořelice; zdědil svěřenství starší pošlosti. Byl komořím a svatováclavským rytířem. Zemřel r. 1858, rok po smrti své manželky Marie Karly hrab. z Walseggu. Zůstali po nich tři synové:

a) Jaroslav, narozený r. 1809, držel Zásmuky, Častolovice. Zemřel jako dědičný člen panské sněmovny r. 1874. Jeho manželkou byla Eleonora svob. pani z Orczy; zemřela r. 1865. Dcera Rosa Karla, vdaná hněžna Hohenlohova a zase Croyová, dostala Poličany.

b) Leopold narodil se r. 1811, měl po otci Žirovnici a Malenovice a r. 1874 zdědil svěřenství. Věnoval se vojenské službě, byl vyznamenán, stal se tajným radou, dědičným členem panské sněmovny, a j. Zemřel r. 1899. Jeho choti od r. 1863 byla Luisa kněžna z Hohenlohe a Bartensteina; zemřela r. 1873. Dědili po nich stejnojmenný syn Leopold (ml.), narozený r. 1865; držel svěřenství Žirovnici a Malenovice; a Vojtěch

Václav, narozený r. 1868, věnoval se veřejné činnosti poslance; hojně též cestoval a napsal více knih zvláště politických.

c) **Zdeněk** narozen r. 1813. Po slavném hraběti Kašparovi z mladší větve mladší pošlosti zdědil Radnice, r. 1841 koupil Český Šternberk a později Jemniště. Byl čestným rytířem řádu Maltézských rytířů. Zemřel r. 1900. Jeho manželkou od r. 1845 byla Terezie hraběnka Stadionová; zemřela r. 1873. Zanechali dva syny, Aloise (narozeného r. 1850, zemřel bez potomků) a Filipa. Týž se narodil r. 1852, byl oddán r. 1884 s Karolinou hraběnkou z Thurnu, zemřel r. 1924. Jeho synem jest Jiří, narozený r. 1888, vládce na Českém Šternberku a Radnicích, od r. 1941 komitur řádu sv. Řehoře Velkého. Jeho chotí od r. 1920 jest Kunhuta hraběnka z Mensdorff-Pouilly.

2. **Mladší větev. Jan Nepomucký**, narozený r. 1713, věnoval se vjenství, potom byl královským hejtmanem a podkomořím králové, též jmenován královským tajným radou. Roku 1758 koupil Radnice a Darovou, které pak postoupil své manželce Marii Anně Josefě z Kolovrat Krakovské, dceři nejvyššího purkrabi Filipa hraběte z Kolovrat Krakovského (zemřela r. 1790). Jan Nep. zesnul v Praze r. 1798. Zanechal dva syny, Jáchyma a Kašpara.

a) **Jáchym** se narodil r. 1755. V mládí se zabýval geometrií, chemií a hudbou, potom sloužil ve vojsku, až se vrátil na statky zděděné po matce do Radnic. V Darové zřídil r. 1784 železářskou ruční dílnu. Od r. 1790 cestoval po celé Evropě i na Dálném Východě, vzdělávaje se přitom v technických vědách. Vydal o tom několik spisů. Zřídil též nadaci k podpoře studujících. Zemřel neženat r. 1808 a dědicem po něm se stal jeho bratr Kašpar.

b) **Kašpar Maria** spatřil světlo světa dne 6. ledna 1761 v Praze a zemřel 20. prosince 1838 na zámku Březině u Radnic. Jako nejmladší syn, nemající nároku na dědictví otcovského panství, byl zaslíben duchovnímu stavu a proto pečlivě vychováván doma, později v Římě. Roku 1785 byl uveden jako skutečný kanovník do řezenské biskupské kapituly a dosáhl významných církevních hodností. Již od mládí se zajímal z přírodovědy neivice o botaniku a této lásce zůstal věren; zejména v Řezně (Regensburg) rozvíjel svou badatelskou činnost ve spolupráci s významnými botaniky své doby. Nechtěje svoliti k tomu, aby z rozkazu bylo prozpěvováno »Te Deum« v chrámech na poděkování za vítězství Napoleona I. u Jeny, vzdal se r. 1806 duchovního úřadu. Zůstal ředitelem vědeckých ústavů v Řezně (Regensburg), které byl vybudoval a postoupil svůj dům se zahradou akademii přírodních věd, přávě založené. Po třech letech, r. 1809, byla tato botanická zahrada válečně zničena. Poněvadž v té době zemřel jeho starší bratr Jáchym bezdětek a Kašpar tím zdědil jeho statky, přestěhoval se r. 1810 na panství Radnice u Plzně. Zde založil botanickou zahradu a od tudí se šíře věnoval přírodovědeckému výzkumu Čech a podpoře vědeckých snah českých vědců.

Historický vlastenecký a národní význam Kašpara hraběte Sternberga a v něm celého jeho ušlechtilého rodu jest právě v této činorodé lásce k české zemi a jejímu národu. Vyvrcholila r. 1818, kdy hrabě Kašpar v čele českých vlastenců pojal myšlenku založení Národního musea českého: Uskutečnila se r. 1822 za nejvyššího purkrabí Františka Antonína hraběte z Kolovrat Libštejnského. Hrabě Kašpar jako ochránce sbírek ve spolupráci s hrabětem Františkem, pocházejícím ze starší rodové pošlosti, jako pokladníkem ústavu byli od začátku hlavními budovateli českého musea. Hrabě Kašpar sem daroval své rozsáhlé sbírky botanické, knihovnu, i jiné. Proto památka na hraběte Kašpara ze Sternberga jest v českém národě a v české zemi věru nehynoucí. Samostatně se vědecky zúčastnil prací o znamenitém herbáři Hänkeově, spolupracoval odborně na př. s prof. Drem K. Preslem, byl v přátelských stycích s básníkem J. W. Goethem, napsal hojně knihy z oboru botaniky i odjinud. Jmenujeme aspoň hlavní: »Revisio Saxifragarum iconibus illustrata« (Řezno, Regensburg 1810) s dvěma dodatky, »Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt« (Lipsko, Leipzig a Praha 1820—1838), »Umrisse einer Geschichte der böhmischen Bergwerke« (Praha 1836—1837) a j.

II.

Hrabata z Mensdorff-Pouilly jsou francouzského původu a jejich sídla, pokud víme, byla v Lotrinsku. Nejstarší jejich známý předek jest A u b e r t i n z Pouilly, oddaný r. 1337 s Helenou z Trente. Jeho rod po dlouhá staletí zaujímal ve Francii významná místa u královského dvora funkciemi politickými a vojenskými; tak žil v proslulém lesku velké společnosti versailleského dvora. Rodová tradice vypravuje, že při vypuknutí pozdvížení pařížského lidu r. 1789 A l b e r t z Pouilly, baron ze Chauffourt, hodností polní maršál, spolu s manželkou Marií Antonií Phillippe, komtesou z Custine, a se synem Emanuelem za nocí v zámeckém dvoře nasedli do cestovního vozu a ujeli za hranice, zanechavše zcela všechno doma a vlast v plamenech. Usadili se v Německu.

Syn E m a n u e l vstoupil do rakouské armády císaře Františka I. Bojoval téměř ve všech válkách proti Francii a Napoleonovi I. až do jeho pádu. Byl dvakrát raněn a vyznamenán asi sedmnácti řády s dekoracemi, mezi nimi nejvyššími válečnými vyznamenáními Rakouska, Pruska, Anglie, Ruska. Ke konci své vojenské služby byl velicím generálem v Čechách. Již r. 1804 uzavřel sňatek s Žofií, vévodkyní ze Sachsen-Koburg-Saalfeldu. Tím se stal příbuzným anglické panovnické rodiny (otec královny Viktorie byl jeho švábr). Aby nebojoval proti rodné zemi pod francouzským jménem, požádal rakouského císaře za svolení, aby se směl psát podle německého místního jména jednoho otcovského statku »z Mensdorffu«. Zemřel r. 1852. Jeho choť Žofie zesnula již r. 1835. Měli čtyři syny, kteří všichni se věnovali vojenské službě.

1. Hugo byl nejstarším synem Emanuelovým.

2. Alfon s se narodil r. 1810, oženil se po prvé s Terezií hraběnkou z Dietrichsteinu-Proskova (bez mužských potomků), zdědil s ní Boskovice na Moravě; po druhé s Marií hrab. z Lamberku. Z tohoto druhého manželství se narodili dva synové: Alfon s Vladimír, narozený r. 1864 v Boskovicích, oženil se r. 1890 s Idou hraběnkou Paarovou; byl členem vídeňské říšské rady a v letech 1895—1907 starostou města Boskovic; zemřel r. 1935 v Brně. Emanuel, narozený r. 1866, oddaný r. 1892 s Annou hraběnkou z Westphalen. Jejich dcera Kun h u t a se stala chotí Jiřího hraběte ze Sternbergu.

3. Alexandr se narodil r. 1813 v Koburku (Coburg). Roku 1848 provázel do Italie arcivévodu Františka Josefa, který jej pak jmenoval svým pobočníkem. Věnoval se službě politické, diplomatické i vojenské, roku 1863 se stal místodržícím v Haliči a rok poté zahraničním ministrem až do r. 1866. Roku 1870 byl jmenován komandujícím generálem v Záhřebě a potom v Praze, kdež zemřel r. 1871. Jeho manželkou byla Alexandra hraběnka z Dietrichsteina. Když zdědila majetek Josefa knížete z Dietrichsteina, dostalo se také jejímu manželu dodatečně po smrti titulu »knížete z Dietrichsteina a Mikulova« (Nikolsburg). Jeho syn Albert, narozený r. 1861, se oddal diplomaci a zvláště je známo jeho úsilí o mír z r. 1917. Rod nyní sluje podle knížat z Dietrichsteina a Mikulova (Nikolsburg).

4. Artur byl nejmladším synem Emanuelovým.

Načrtnuté nástiny mužské posloupnosti a částečné rozrody hrabat ze Sternbergu a z Mensdorff-Pouilly již samy velmi jasně a ovšem ještě dokonaleji vývod dospívajících ratolestí (jako střenů, pocházejících ze spojení obou rodů, z plných třicetidvou předků) jsou jedinečně bohatou přirozenou sestavou osobních, rodinných, rodových, společenských, národních a lidských osudů, jaké prožívaly šlechtické vrstvy všech evropských národů a států. I vedlo by daleko a široko, prostudovati je ve všech otázkách, jež se vynořují jedna přes druhou, — základní však jest dlužno vyzdvihnouti. Hlavním motivem a náplní všech těchto osudů ve středověku a začátkem novověku byla převážně myšlenka náboženská, později a nyní převažují myšlenky národnostní: Vyplňuji život veřejný a tím také soukromý. A přece tehdy i nyní, tam i zde, více nebo méně zřetelně nejsilnějším kořenem života a životních zápasů duchem i zbraněmi povždy byly a budou zásady mravní a sociální. To jest ona struna vůle a moci, která bude zvučet, pokud bude svět a lidstvo.

Poznámky:

O rodě Sternbergů psal archivně historicky po prvé již Václav Břežan; koncept je uchován v archivu v Třeboni, opis v Národním museu v Praze. Odtud čerpal také Tanner. Fr. Palacký sebral pro hraběte Františka rozsáhlý materiál od XI. do XIX. století; jest uložen též v Národním museu. Podle něho psal Miltner v díle »Privatmünzen«. O hrabětech Kašparovi a Františkovi viz zvláště přednášku Františka Palackého »Die Grafen Kaspar und Franz Sternberg und ihr Wirken für Wissenschaft und Kunst in Böhmen« (Pojednání Královské české učené společnosti nauk, řada V., svazek 2.) a Viléma Weitenwebra »Kašpar hrabě Sternberk« (časopis Živa, roč. I. 1853). V obou pojednáních jest bibliografie jejich spisů. Rodové tabulky jsou v díle Konst. z Wurzbachu »Biographisches Lexikon« (dil 37—38, 1878). Velmi mnoho látky snesl a učlenil August Sedláček v hesle »ze Sternberka« v Ottově Slovníku naučném, dilu 24. (1906), str. 777—788. Nejnověji přehledně a s hlediska heraldického napsal Jan Hertl článek »Hvězda pánu ze Sternberka« v Erbovní knižce na rok 1941 (str. 123—128).

O příslušnících rodu Mensdorff-Pouilly jest psáno také v Ottově Naučném slovníku, dilu 16. str. 108; i v jeho Dodacích IV/1. str. 180. Vděčně vzpomínám, že nejpodstatnější data o celém tom rodu mi laskavě podal pan Jiří hrabě Sternberg.

Pro úplnost budíž poznamenáno, že také ve Slezsku se vyskytuje rod stejného jména, ze Sternbergu, ale nemá spojitosti s českými a moravskými Sternbergy. Prvně byli stavu rytířského, r. 1698 povýšeni do stavu panského a r. 1719 mezi hrabata. Jejich mužské potomstvo žije ve Východní marce.

